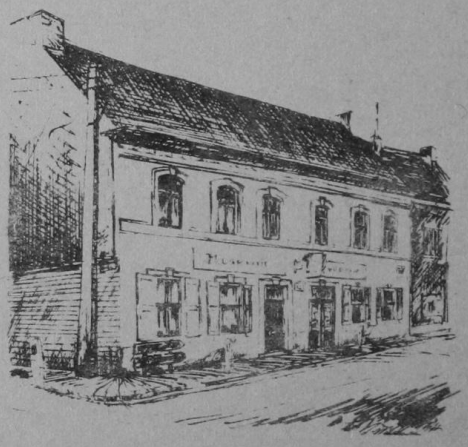
MUSEUM

«'t nieuwhuys»

HOEGAARDEN

58
59
59

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

Jaar **HOEGAARDEN**

16e jaargang

Alpaidis

Inhoud

NUMMER ~~58~~ 59e AFLEVERING 2

- Het Witboek (vervolg) blz.3
- De"Kluizenaar" het nieuw Hoegaards bier blz.22
- Gedicht "Alpaidis" blz.28
- Oude Testamenten (vervolg) blz.29
- Kultuurkrant met o.a.

  Hoegaardse Kunstgalerij
  Vlaggen in 't Nieuwhuys
  Alpaidisstoet
  Modelbouw WAT ???
  Mededelingen en Aktiviteitenkalender.

980 of 981

HET WIT-BOEK

om het zo fel betwiste "so wat 980"
door geschreven bronnen te staven.

- VERVOLG -

2. De Memories van Elisabeth VAN NERUM

Het tweede betwiste punt is de "benaderende datum der stichting" (namelijk so wat 800j. na) m.a.w. 1780 - 800 = so wat 980. Hiervoor verwijzen wij naar een tweede dokument, namelijk de nagelaten memories van Elisabeth Van Nerum.

Maar vooreerst even bepalen wie deze vrouw was.

-Zij was de echtgenote van Constant Vandertaelen, schenkers van hun huis en goederen aan de gemeente, ter oprichting van een Rusthuis.

-Zij was de kleindochter van Schepen Joannes Van Nerum, mede-ondertekenaar van het Codicil als afgevaardigde van de Van Nerumtak.

-Zij was griffierster van de Gulden Lelie, ter opvolging van Dr. J. Bt. Van Nerum.

-Zij richtte in haar huis een jeugdpatronaat in voor de kinderen uit de Geslachten.

-Zij was, zoals uit haar schriften blijkt, doordrongen van de tradities der voorouders, kende de stambomen, de heraldiek en de Geschiedenis der Geslachten en meteen ook deze van Hoegaarden, hun bakermat.

Bijgevolg wel degelijk een "betrouwbare bron", die ingsgelijks goed wist wat zij deed en neerschreef.

In haar memories (fine van p. 6) voegde zij het volgende bij:

" Ce jour (dat was in 1838 tijdens een algemene vergadering der Geslachten), les archives furent partagées entre les greffiers (dit waren Dr. J; Bt. Van Nerum, Antoine Dewilde en Joseph Lintermans), tandis que mon oncle (Dr. Henri Van Nerum, toenmalige ouderdomsdeken der Gulden Lelie en Hoofddeken van de Confrerie der V Geslachten en bovendien gemeenteraadslid en zoon van Schepen Joannes Van Nerum) a fac-similé certains codicilles (sic) joints au Cartulaire Sweerts (dit was pastoor Henri Sweerts), aidé par notre momboir (Pastoor Jacobus Sweerts), en mentionnant les faits marquants dans les registres de l'église et de la commune".

Hieruit moeten we drie punten onthouden:
a) Dr. Henri Van Nerum heeft sommige codicils "gefac-simileerd"
b) het Cartularium Sweerts,
c) de inschrijvingen in de kerk- en gemeenteregisters.

Onderzoek nopens de " fac-similatie "

Sommige (tot nu toe onbekende) afschriften van het betwiste Codicil kunnen ook een " fac-simil " zijn (een nauwkeurige nadruk van een handschrift) door Dr. Henri Van Nerum gemaakt, geholpen door de mombaarvader Pastoor Jacobus Sweerts, aan de hand van een dokument of afschrift uit het Cartularium van Henri Sweerts.

In dit geval kan het schrift van de oorspronkelijke opsteller (vermoedelijk Henri Sweerts) wel wat gefantaseerd geweest zijn door Dr. Henri Van Nerum, om de oudheid ervan beter weer te geven.

Alles wijst er echter op dat de kopij van 1780 uit de tak van H. Sweerts komt. Doch uit wat Elisabeth Van Nerum schreef kunnen wij afleiden dat Dr. Henri Van Nerum bepaalde codicils uit het Cartularium heeft overgeschreven.

Onderzoek van het Cartularium Sweerts

Een Cartularium is een bundel of register met titels, akten, oorkonden, geloofsbrieven, enz... betreffende rechten van een geestelijke of wereldlijke gemeenschap.

Het Cartularium van Hoegaarden (en/of van Sint Gorgonius) werd terug gevonden op het ARA te Brussel, maar bevat slechts enkele voor ons onderzoek onbeduidende stukken. Doch dit Cartularium kan moeilijk "Sweerts" genoemd worden.

Een andere mogelijkheid ons door Pastoor Vander Velpen aangewezen is, dat het Cartularium Sweerts, misschien het familie cartularium der Geslachten kan geweest zijn. Wij hebben de bewijzen dat er een familie grootboek heeft bestaan, met name "Sweertsregister", dus een soort Cartularium van het Sweertshuys (waaruit de V Geslachten zijn gesproten). Dit Grootboek, tot heden niet terug gevonden, was zeer omvangrijk (zie familieschoon bl.315 noot 18). Meerdere dokumenten en afschriften uit dit archief, kwamen reeds terug in ons bezit. Helaas niet voldoende, zodat wij ons te houden hebben aan wat we bezitten. Uit de "memories " van Elisabeth Van Nerum is evenwel bewezen dat "zekere codicils" gevoegd waren in het cartularium Sweerts.

Onderzoek betreffende kerk- en gemeente registers

Vermits in de memoriegeschriften geschreven staat dat Dr. Henri Van Nerum melding maakte van de bijzonderste feiten in de kerk- en gemeenteregisters, werd naar deze boeken gezocht.

De kerkregisters vermelden echter niets, ofwel is het bedoelde boek verdwenen, terwijl het gemeenteregister uit de jaren 1832 / 1847 lange tijd onvindbaar bleef. Na heel wat aandringen en persoonlijke opzoekingen kwam het register plotseling te voorschijn.
Waar al de andere jaartallen keurig in een speciale kast gerangschikt lagen, was het wel wat verwonderlijk dat juist het bijzonderste register ontbrak.
Het lag zo maar verloren te liggen "op de zolder van het gemeentehuis".

In dit register vonden wij het bevestigingsschrift van wat in de memories van Elisabeth Van Nerum vermeld staat.

3. Bevestigingsschrift van 1837

In het bijzijn van de getuigen Clement Lochie en Dany Sevenants werd het gemeenteregister aandachtig onderzocht vanaf het jaar 1838 (zoals Elisabeth Van Nerum had vermeld) tot 1847. Er werd niets gevonden, tot plots een signalementskaartje (van recentere datum nochtans) de aandacht trok op een toelage aanvraag voor de Kerk van Hoegaarden, daterend van 13.7.1837 (zitting van de gemeenteraad).

Op deze bladzijde stond een ganse lijst van onkosten voor de St. Gorgoniuskerk, met in de kolom "opmerkingen" een notitie over de bouw van de kerk op het castrum van Gravin Alpaidis.

Onderaan de tekst stond een aanvullingsteken, met de vermelding (in ander schrift en als bijvoeging) "dat Alpaidis - en l'an 980 - het kapittel stichtte" en als bronvermelding: "het Cartularium van Pastoor Henri Sweerts bewaard in het archiefdepot der Geslachten".

Deze bevestiging stelde nochtans drie nieuwe vragen:

- wie bracht de vermelding aan ?
- wat nopens het stichtingsjaar ?
- de echtheid van de bijvoeging.

De l'Eglise Succursale d'Hougarde, pour concourir dans les frais du culte de ladite Eglise d...

Nature de la Dépense qu'elle propose de faire	Nature de la Création et autres détails nécessaires	Somme demandée		Observations
		De la Fabrique	De la Com.	
Cette fonds pour la Construction d'une Tour d'Eglise.	..	120 05	120 05	L'Eglise d'Hougarde est une de plus grandes et de plus belles de Communes rurales de la Province. Elle est bâtie sur l'emplacement de l'ancien Château d'Alpaude, ainsi que celui de l'Eglise qui le touche sur une grande pierre bleue placée au milieu de la tour et qui porte la Croix Alpaudie ne portant Nom ni date, mais il doit être [illegible] Le Dr. Addier Jacques Judael qui fit [illegible] de mon Alpaude fonda le Chapitre d'Hougarde en l'an 980 ainsi que celle de Verdun à appelé le Cartulaire du Cte Hugo Simeta et conservé en Copie aux archives des Dominicains.

Fait à Hougarde le 15 Juillet 1837.

Le Conseil Communal

Signé Le Sergé

J.B. Dumont

L. Lambertin

D. Vanderman

J. Simon

J. Bt Dewalle Hugo

G. Bouglet

J.B. Vandermolen

J. Smets

C. Cabaglio

Henry Dewalle Hugo

Pour Copie Conforme

Le Secrétaire Communal

L. Lebrun

Verklarende uitleg hierover.

De bijvoeging stemt overeen met wat Elisabeth Van Nerum schreef, te weten: "Mentionnant les faits marquants dans les registres ....". Vermits zij deze vermelding na 1838 bijvoegde, is het gans normaal dat deze aanvullende notitie ook nadien, zelfs aan vroegere rubrieken werd toegevoegd. Waar kon dit beter geplaatst worden dan onder de rubriek van de kerk ?
Deze stelling werd door het ARA volledig bijgetreden en als zeer aanvaardbaar en juist beoordeeld. En inzake het Sweerts-Cartularium, werd de aanvulling totaal in overeenstemming gebracht met de geschriften van Elisabeth Van Nerum. Tot zover inzake echtheid.

Wie schreef nu de aanvulling in het register bij? Dit is tot heden niet geweten. Op dat ogenblik maakten volgende personen deel uit van de gemeenteraad:
Burgemeester de Zangré, Schepenen Dumont en Lambrechts, Raadsleden H. Van Nerum, S.Coenegras, J.H.Dewaelheyns, Boigelet, J.H.Vandermolen, Smets, Caberghs, Not. H. Putzeys en sekretaris Lodewijckx.
Het is uitgesloten dat het Lodewijckx was, want zijn geschrift stemt niet overeen met dat van de bijgevoegde tekst en het was hij alleen die het register bijhield. Elk lid van de gemeenteraad mocht nochtans de registers nazien, inzien en raadplegen, zodat verschillende veronderstellingen mogelijk zijn.
Vooreerst willen we vermelden dat Burg. de Zangré, Van Nerum, Dewaelheyns (die tot 1832 het Nieuwhuys bewoonde) en Vandermolen tot de Geslachten behoorden, wijl Coenegras Onder-Deken was in de Ereraad van de Confrerie en Not. Putzeys en Dumont verwant waren met de Geslachten. Eén van al deze personen kan dus met toelating van de Burgemeester de notitie hebben bijgevoegd of doen bijvoegen. Heel waarschijnlijk is het Dr. Henri Van Nerum geweest.

En ten slotte wat betreft de uitdrukkelijke vermelding van het stichtingsjaar "en l'an 980" stellen wij ons zelf de vraag of zij zich in 1838 niet hebben gebaseerd op het codicil van 1780 door doodgewoon de woorden "so wat" weg te laten.
In dit geval zijn we nog niet veel gevorderd, maar toch is het geen "benaderende" vermelding van jaartal meer, maar wel een "juiste".

4. Notitiën over Alpaidis

In een der registers van Dr. J. Bt. Van Nerum, via de familie Quinot bewaard gebleven en ons geschonken, stak buiten andere nota's, een dubbel aantekenblad met notitiën over Gravin Alpaidis; daarin staat vermeld:

-dat Alpaidis gesproten is uit het ras der Karolingers.

-dat haar vader Erlebald, Graaf van Hoegaarden, heer van Chimay en vazal van de Koning van Frankrijk was (zijn titels werden voldoende door de geschiedschrijvers bewezen. Op zijn vaderschap komen we terug onder IV terug)

-dat haar echtgenoot Godfried, zoon was van de graaf van Julich, uit het huis van Ardennen , heer was van Rumigny, Graaf van Henegouwen en Hertog van Lotharingen, en dat hij vazal was van de Keizer van Duitsland (bewezen door de genealogie en door de geschiedkundige bronnen bekrachtigd).

-dat haar tweede gemaal Eilbert, heer van Florennes, eveneens uit het Huis van Ardennen stamde (ook door meerdere bronnen bewezen)

-dat Alpaidis Brunengerunz aan de Luikse Bisschop afstond en het Kapittel van Hoegaarden stichtte "en l'an que Notger frappa son seau sur le parchemin de Saint Bavon" (de afstand van Brunengerunz vergt geen nader kommentaar, terwijl het jaartal dat Notker zijn zegel sloeg op de akte onder III/ 5 wordt aangetoond)

-dat zij zich nadien terug trok in de Abdij van Waulsort - Hastière, door haar tweede echtgenoot gesticht (ook algemeen bekend, doch zie III / 7).

-dat de kerk op de gronden van haar kasteel werden gebouwd.

Al deze notitiën dragen als referte en bronvermelding: "Uittreksel uit het Cartularium Sweerts, volgens Kopij van een akte van 1618, opgemaakt door Pastoor Houwen" (zie onder III / 6.

En eindelijk, in fine van het tweede blad staat een stamboomfragment, waaruit blijkt dat St. Bavo en de Pepijnen uit dezelfde stamvader stammen (zie onder IV)

Dit dokument geeft onbetwistbaar zeer gedetailleerde inlichtingen, waarvan de bijzonderste punten het voorwerp uitmaakten van een nadere ontleding.

Notice sur Hengyarde autrefois de Hengaude

- Ville de la vallée Carolingienne
- Fief d'Adelbald comte de Hengaude Avoué de Lobbes et vassal de l'Empire et de France
- Eyoulf de Hengaude fils du comte de Valenciennes et de Mathilde de Verdun, seigneur de Rumigny comte de Hainaut Duc de Lotharingie et vassal de l'Empereur d'Allemagne
- Son sceau rappelle aux sceaux successifs de Florennes appliqués aux actes de la Maison d'Avesnes
- Cède les comté et Burgraviat de Valenciennes à l'Evêque de Liège et fonde la Chapitre de Hengaude en l'église de Notre Dame sur le passage des trois chemins de Saint-Jacques
- Le comté advient à l'Evêque de Liège - Hainaut

Scellé par son sceau équestre.

- L'église est construite sur les terres de son château.

(Extrait du cartulaire Sceaux dessinés d'après copie d'un acte de 1618 dont fut le Curé Hennequin)

Eylolch
∞ Hellende

Pépin de Landen
∞ Begge

Saint-Arnoul

Saint-Begge de Andenne

Les Pépins

5. De Akte van Notker.

Dank zij het ARA werd in de Abdij van Sint Baafs te Gent de akte gevonden van Bisschop Notker, gezegeld in het jaar vermeld als volgt:
"EPISCOPATUS NOSTRI ANNO VIII", hetzij dus in het jaar VIII van zijn Bisschoppelijk gezag. Vermits Notker in het jaar 972 tot Bisschop werd uitgeroepen, bekomen we 972 + 8 = 980 (kommentaar overbodig)

Zo wij hier echter opnieuw in dezelfde betwistingen gaan vervallen als voor het codicil, namelijk : "Is het Notitiënblad echt ? " dan is het beter alle opzoekingen stop te zetten. Indien men geen geloof meer hecht aan de nagelaten schriften van het voorgeslacht dan moet men niet aan heemkunde doen en is het beter die geschiedenis neer te schrijven die men het liefst heeft.

De Algemeen Rijksarchivaris, de heer C. Wyffels schonk aan het museum een afschrift van deze akte, evenals een foto en een afgietsel van Notker's zegel. Hij bevestigde de door het ARA gekontroleerde oorkonden uit de V Geslachten van Hoegaarden, nopens de stichting van het Kapittel door Alpaidis in 980. Bovendien inventariseerde het ARA de dokumenten en zal een fonds de Geslachten openstellen voor de navorsers.

Verder stippen we nog aan dat Notker's ware macht aanving in 980.
Dat jaar kreeg hij het Gravelijk gezag over al de bezittingen van zijn kerk (op dat ogenblik moest hij dus reeds bezittingen hebben om er over te kunnen heersen en daartussen bevond zich Brunengerunz en het Kapittel van Hoegaarden, onder bescherming van het Domkapittel van Keulen).

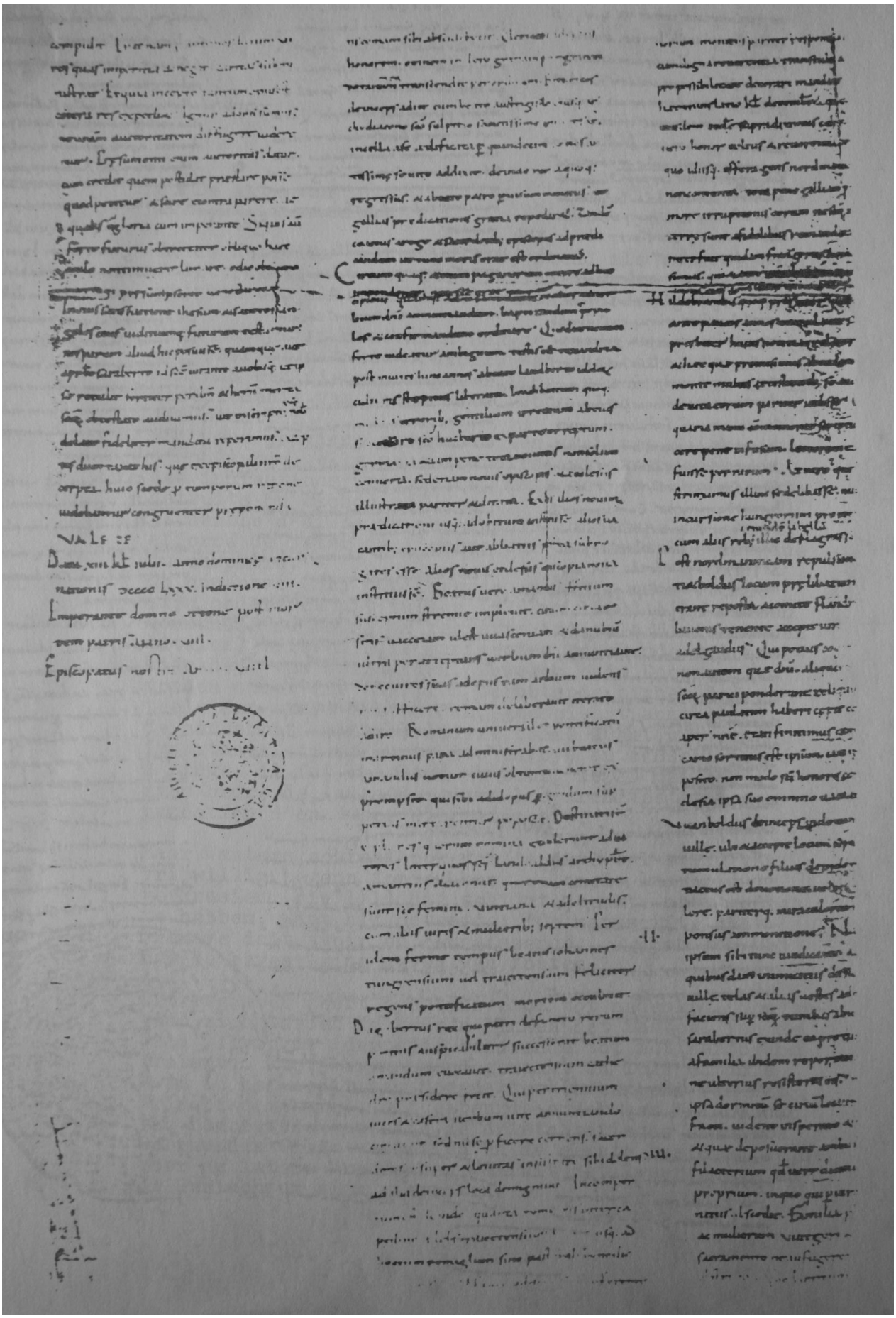
Keizer Otto II maakte van het domein van de St. Lambertuskerk te Luik, in 980 een leen ten profijte van Notker (afstammend uit Zwabische afkomst) en waardoor laatstgenoemde leenman werd van de Keizer.

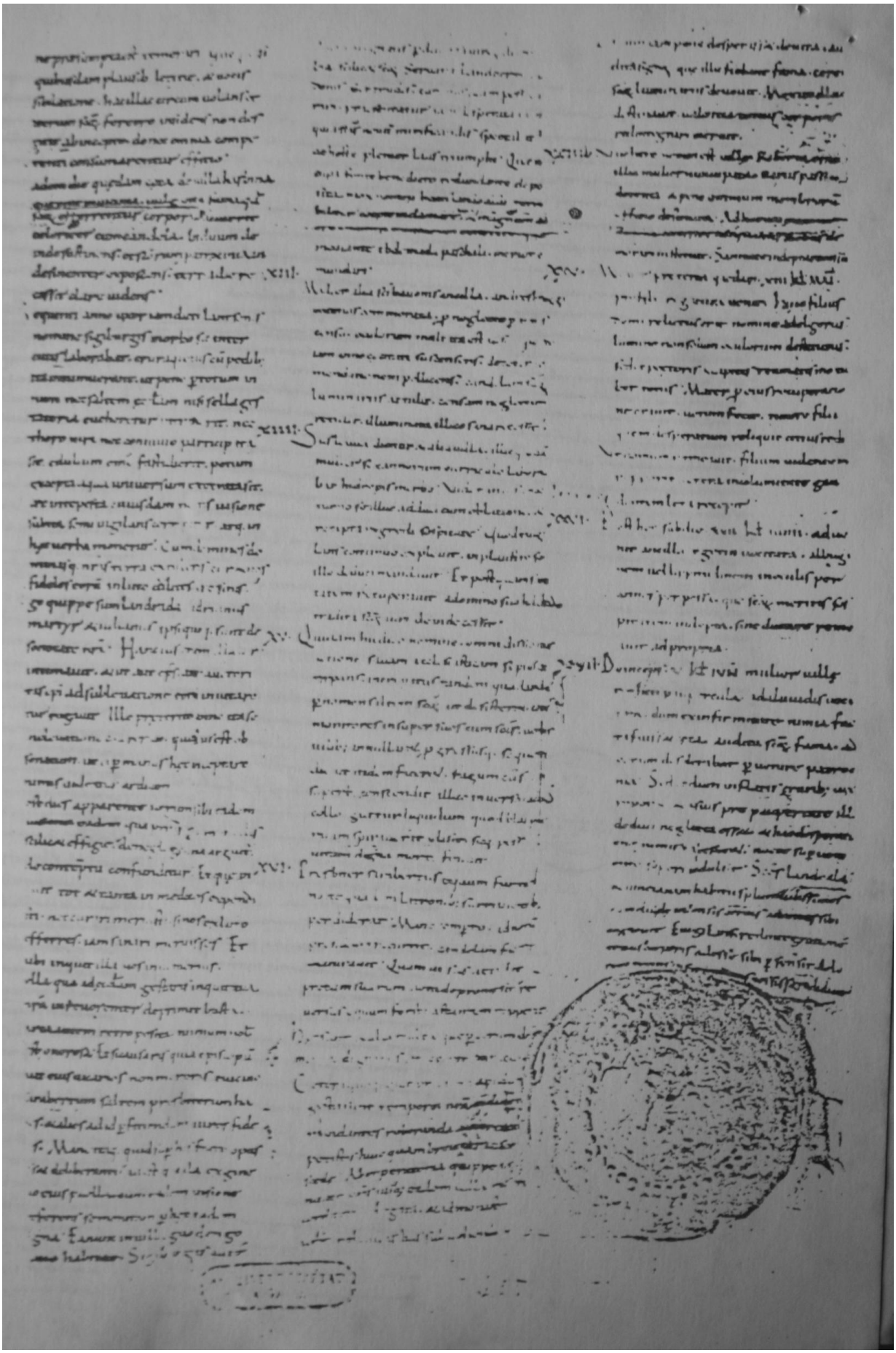
Tussen de domeinen van St. Lambertus lagen schenkingen van Alpaidis (zie II / 2).

Notker gaf ten slotte aan Luik de eerste wallen (3 vestingsmuren met hoge wachttorens) en maakte er een machtig centrum van, waardoor vanaf 980 de ware macht van Luik aanving.
En zo geschiedde ook de ware ontplooiing van Hoegaarden nadat Alpaidis in 980 tot de stichting van het Kapittel was overgegaan.

Zie nopens LUIK: Geschiedenis van Belgie, door Henry Dorchy (1951) en Constant Leclère (1937), evenals Hendrik Conscience (1845), en Liège, étude de géographie urbaine, door Ph. Lecouturier.

Ingevolge de evenementen van 980 zal Luik in 1980 zijn millennium vieren en Notker herdenken.
Zo zal ook het voormalig Prinsbisdom handelen met Bouillon in Luxemburg, Maaseik en Tongeren in Limburg, enz.... om in 1980 hun 1000 jarig bestaan te vieren.
Zo ook zal het museum datzelfde jaar het 1000 jarig bestaan van het Hoegaards Kapittel vieren en Gravin Alpaidis gedenken.
Waarom zou Hoegaarden dit in 1981 moeten doen ?
Hoegaarden dat alles aan Notker heeft geschonken.

6. De Akte van 1618

In de Notitiën over Alpaidis, stond als bronvermelding " Uittreksel uit het Cartulatium Sweerts " volgens kopij van een akte van 1618, gemaakt door Pastoor Houwen.

Deze akte ligt misschien aan de basis van het benaderend jaartal uit het Codicil. Wat dit betreft gaf het ARA ons een nieuwe vingerwijzing, namelijk dat in de Geschiedenis van Hoegaarden, door Alph. Wauters te lezen staat:
"Si nous pouvions retrouver les archives du chapitre d'Hougaerde, elle nous fourniraient sans contredit des indications précieuses, mais ces documents sont détruits ou cachés.
Il semble d'ailleurs que depuis longtemps on s'est efforcé de jeter de l'ombre sur la véritable arigine du chapitre.
On conserve (hij publiceerde in 1882, maar voerde zijn onderzoek uit tussen 1875 en 1880) à la maison communale du bourg un registre intitulé "informatiën titulen, brieven ende munimenten raeckende die heerlijckheyt van Hoegaarden, Bevekom ende Doerne, bevonden onder die chartren berustende binnen des casteele der stadt Vilvoorden, gecopieert anne 1618".
Ce manuscrit était considéré comme ayant une grande importance. Après avoir été envoyé au conseil privé à Liège, il fut restitué au bourg le 20 mai 1623, avec ordre de le garder dans les archives et recommandation d'en "user discrètement".

Maar Wauters schreef ook dat de akte vol stond van vrijwillig begane fouten enz.... om de waarheid te verdraaien (zie 1/1).Hij schijnt de akte niet gezien te hebben, want hij noteerde: "Ce manuscrit, dont Gramaye doit avoir eu connaissance...". Hoe kon hij dan de bevestiging geven van fouten ?

Dit register geeft nochtans stof tot nadenken. Het bevond zich tussen de keuren binnen het Kasteel van de Stad Vilvoorde (destijds behorende tot het Hertogdom Brabant). Kopij ervan werd gemaakt in 1618 en deze kwam in het bezit van Hoegaarden (afhangend van het Prinsbisdom Luik). Dit gebeurde onder het Meierschap van Lambert de Pas, die de aristokratische stand te Hoegaarden wilde verheffen en de eerste basissen legde voor de latere Vroedschap waaruit het Sweertshuys en de Geslachten zijn gesproten.

De toenmalige Deken van Hoegaarden was Arnold Houwen (+1668), schoonbroeder van Jan Hermans (Voorzitter van de Schepenbank), oom van Kanunnik Arnold Hermans en van Jan Hermans (Meier van Oorbeek), en aanverwante oom van Schepen Duynhoven uit Hoegaarden.

Arnold Houwen maakte kopij van de akte, die vermoedelijk via Kanunnik Hermans, Deken Jan Van den Putte en Deken Henri Peeters, in het Sweertscartularium belandde. Er staat niet vermeld wanneer de kopij gemaakt werd, maar het geschiedde zeker tussen 1623 en 1668.

Vermits Wauters schreef dat het register of minstens het manuscript betreffende Hoegaarden in 1618 gekopieerd werd, bleven de oorspronkelijke stukken tussen de keuren van het Kasteel van Vilvoorde.
Navorsingen door het ARA gedaan in de bundels van Vilvoorde gaven geen enkel resultaat. Waar verzeilde dan de oorspronkelijke registers ? Zelfde vraag kan gesteld worden voor het Sweertscartularium.
En hier verwijzen wij naar de woorden "détruits ou cachés" en "user discrètement".

Verder weten wij dat de kopijen uit het Register van Vilvoorde naar Luik werden gestuurd (daar werden zonder twijfel ook afschriften gemaakt, die tot heden eveneens onvindbaar zijn) en in 1623 terug te Hoegaarden aankwamen, waar zij sindsdien op het gemeentehuis bewaard moesten blijven. Wij weten niet hoelang zij er bewaard bleven, maar een feit is zeker: meerdere Regenten hebben de kans gehad er inzage van te nemen en zeker deze uit de bevoorrechte standen, waaronder Arnold Houwen, die er trouwens een kopij van maakte.

Zo men de woorden van Wauters naar de letter neemt, moeten wij uit zijn vermelding "on conserve" vaststellen dat het tussen 1875 en 1880, ogenblik waarop hij zijn opzoekingen deed- nog niet verdwenen was. Anderzijds schijnt hijzelf het niet gezien te hebben wat het vermoeden doet ontstaan dat het toen toch reeds verdwenen was. In het laatste geval ware het natuurlijk beter geweest dat hij geschreven had "on conserva".
Ongeacht wanneer het verdween en wat er ook mee gebeurde, deken Arnold Houwen heeft er kopij van genomen, want dat staat uitdrukkelijk als bronvermelding genoteerd op het Notitiënblad over Alpaidis.
Waarom kan deze kopij niet beland zijn in het Sweertscartularium wat trouwens met meerdere dokumenten gebeurde.

7. Verblijf van Alpaidis te Waulsort

Vermits Alpaidis in 981 schenkingen deed aan de Abdij van Waulsort, waar zij haar intrek nam, "is het logisch" schreef Pastoor Vander Velpen, "dat ze dat maar deed als ze haar castrum van Hoegaarden had verlaten en afgestaan voor de bouw van een collegiale kerk" (met inbegrip van de kapittelstichting).

En verder: "de stichtingsdatum van het kapittel in 980 kan juist zijn, want het is zeer aanneembaar dat Alpaidis na de overdracht van haar castrum, elders haar toevlucht gaat zoeken (hier in de Abdij van Waulsort). Welnu, in 981 schenkt zij aan die abdij haar goederen te Rosière met al zijn aanhankelijkheden. Is dit niet de prijs van haar opname aldaar ? Het is alleszins best mogelijk dat die schenking van 981 samenvalt met haar vertrek uit Hoegaarden (maar dat gebeurde nadat zij dus in 980 het kapittel had gesticht)." Tot zover Pastoor Vander Velpen.

Nopens de bouw van een collegiale kerk op haar castrum, is het gans logisch dat zulks pas gebeurde nadat Alpaidis haar kasteel had verlaten en dat geschiedde in 981. Nochtans, volgens Alph. Wauters, zou de parochiekerk van Hoegaarden gewijd aan St. Gorgonius dateren uit de tweede helft van de VIIIe eeuw. Dit is praktisch onmogelijk, ofwel bestond er ergens in de omgeving van haar kasteel een kerkje, doch het is op de gronden van haar castrum dat de eerste grote kerk van Hoegaarden werd opgetrokken en waar Alpaidis het kapittel stichtte.

Lang verbleef Gravin Alpaidis evenwel niet te Waulsort. Niemand weet waar zij zich nadien vestigde. De algemene mening is dat zij naar Luik ging, waar ze wellicht overleed, en begraven werd.

Toch schreef J. Schayes in zijn boek "Tourinnes - Beauvechain, terres d'enclaves de la principauté de Liège en Brabant (1978)" het volgende:
"Aux alentours de 983, le Brugeron est menacé sinon convoité par Lambert devenu comte de Louvain, puisqu' il s'étend jusqu'aux abords immédiats de cette localité (Hoegaarden)
C'est pourquoi Alpayde est revenue dans ses terres. Mais elle est vieille et avant de s'éteindre, elle cède le Brugeron qui revient ainsi en 987 à l'Evêque de Liège, Notger".

Deze nieuwe versie weerlegt al de vorige, want dan zou Alpaidis rond 983 terug naar Hoegaarden zijn gekomen en pas haar Graafschap en bezittingen in 987 aan Notker hebben afgestaan. Deze stelling is onwaarschijnlijk.

Om klaarte te brengen in deze zaak traden we in verbinding met de Heer Schayes, die ons volgend antwoord gaf: "Rond 983 nam Lambert bezit van het Graafschap Leuven, wat evenwel niet belet dat Alpaidis reeds vroeger tot haar schenkingen en stichtingen kan overgegaan zijn. Sommige geschiedschrijvers vermelden bovendien dat het Huis van Henegouwen vanaf 977 de bovenhand heeft genomen, zodat het van 977 tot 983 een twijfelachtige periode blijft van 6 jaren.

Dit antwoord houdt weinig steek, want het is niet aannemelijk dat Alpaidis haar castrum zou verlaten hebben, om zich in de abdij van Waulsort terug te trekken, zonder vooraf een bestemming aan haar bezittingen te hebben gegeven.

Ook betreffende de terugkeer van Alpaidis naar Hoegaarden was het antwoord van de Heer Schayes niet afdoend: "Men weet niet waar Alpaidis zich vestigde na haar kort verblijf te Waulsort, noch waar zij stierf. De deur blijft open voor alle veronderstellingen. Waarom zou zij niet terug naar haar gronden zijn gekomen ? Zij had immers een dochter te Geldenaken en een zoon te Orp. Nogmaals, deze ganse periode is duister. De dokumenten zijn zeldzaam en de feiten werden pas een of twee eeuwen later geschreven. Dus ...? Men moet zelf partij kiezen. "

Dit antwoord is eveneens totaal op veronderstellingen gebaseerd. Maar haar terugkeer naar Hoegaarden is evenwel niet uitgesloten, doch geenzins bewezen.
In bevestigend geval durven ook wij een veronderstelling naar voren schuiven, die even geloofwaardig is.
Zij luidt als volgt:

" Alpaidis beslist na de dood van haar tweede echtgenoot (977) om zich uit het werkelijk leven terug te trekken en kiest de abdij van Waulsort uit om haar laatste levensjaren door te brengen.

Zij begint haar grondbezittingen te verdelen en schenkt aan elk zijn deel. Dat alles geschiedde natuurlijk niet in één dag: het vergde rijpe bedenking.

Het laatste wat ze nog bezat was haar castrum, dat zij voorbestemde om tot collegiale kerk te laten ombouwen, met de stichting van een rijk begiftigd kapittel (980).

In 981 betaalde zij haar prijs tot opname in de abdij en schonk hun Rosières. Dan verliet zij Hoegaarden en vestigde zich te Waulsort.

Wegens een ongelukkig voorval, waarover zij tenzeerste vergramd was, verliet zij reeds kort nadien de abdij. De toenmalige Bisschop Notker, die haar toestand begrijpt, geeft haar toelating om terug haar castrum te betrekken, waar de werken voor de opbouw van de collegiale kerk nog niet zijn begonnen. Haar castrum en bezittingen, dat zij aan Luik en Keulen heeft afgestaan, worden door de Duitse Keizer en Notker omgevormd in "levenstocht" (jouissance viagère). Daar blijft zij dan tot 987 wonen, waarna zij naar Luik vertrok omdat ze te oud werd, ofwel overleed zij te Hoegaarden en werd begraven te Luik.

In datzelfde jaar bekomt Notker al de bezittingen in volle eigendom, bij speciale volmacht hem verleend door Otto III."

Maar uiteindelijk gaat het hier niet over veronderstellingen, noch over het feit of Alpaidis naar Hoegaarden terug gekomen is of niet, maar wel over de echtheid van de dokumenten en de stichtingsdatum van het kapittel.
Dit laatste hebben wij trachten te bewijzen aan de hand van geschreven en nagelaten nota's en met medewerking van het ARA.

Wordt vervolgd....

D E K L U I Z E N A A R HET NIEUW

HOEGAARDSBIER

De nieuwe Hoegaardse godendrank noemt zich:

" D E K L U I Z E N A A R "

Het is de brouwer P. Celis zelf die deze zeer gepaste naam heeft uitgekozen.

Een naam die zeker bij Hoegaarden past.

Het hier volgend artikel is daar zeker een bewijs van.

DE KLUIS EN DE KLUIZENAAR

Een kluizenaar is iemand die alleen en ver van de andere mensen woont. Zijn huis of hut wordt "Kluis" genaamd en ligt afgezonderd buiten de bewoonde wereld.

Te Hoegaarden hebben volgens legenden, zowel "Kluizen" als "Kluizenaars" bestaan. Maar legenden houden vaak een grond van waarheid in, doch kunnen ook louter verzonnen en door de opeenvolgende generaties opgeblazen zijn, waardoor zij een volledig verhaal vormen, meestal verrijkt door persoonlijke fantasie. Laat ons echter bij de legenden blijven, zoals zij ons door de voorouders werden overgemaakt.

Het huis in de Kluis

De "Cluys" is de naam van een veld, dat zich uitstrekt tussen de Gete en de weg naar Elst, in de verlengenis van de Tommestraat. In de XVIe eeuw schreef men "die cluyse" en ook "'t cluyseveldt".
Daar bevond zich eens een der vijf erfeschenkingen van de Geslachten van Hoegaarden, namelijk het deel dat in 1723 als bruidschat toegekend werd aan Barbara Sweerts, ter gelegenheid van haar huwelijk met Carolus Van Nerum. Aan elk van deze erfgronden was een erfbelofte en een legende verbonden, die in het betrokken geslacht bewaard bleef, als een soort van gebed.

Laat ons ook herinneren dat op het Cluysveldt zich de "tommen van Elst" bevonden, wijl er jaren geleden een Romeinse villa werd gevonden, die heden, door de gemeente wordt bloot gelegd, een zeer gelukkig en prijzenswaardig initiatief.
Bovendien liep er van uit Tienen, via Overlaar, een Romeinse aftakkingsbaan dwars door Hoegaarden, voorbij het Nieuwhuys (waar vroeger een Gallo-Romeinse afspanning met waterput stond), dan langs de Tommestraat naar Elst, St Remigius-Geest, Meoin, Opprebais, Chaumont en zo verder naar Nijvel toe. Deze baan liep recht door de Cluys, waarschijnlijk voorbij de Romeinse villa en langs de tommen van Elst (tumbae de Elst).

Dit wetende, geven wij hier nu de legende weer, zoals zij door de tijden heen is bewaard gebleven en ons door het voorgeslacht werd overgeleverd.

" Lang, zeer lang geleden, toen Hoegaarden nog geen naam had en langs de Gete en de Beek slechts enkele schaarse hutten stonden (misschien overblijfselen van vroegere Keltische nederzettingen), kwam een legeroverste "Gonus" genaamd, met zijn cohorten door de streek. Hij stierf er een plotsdood en werd door zijn mannen in de Cluys onder de "motte" begraven ".

Zou "Gonus" niet "Hugonius" kunnen geweest zijn, latijnse naam voor Hugo en Hugues, later in het karolingisch tijdvak tot Hugward en Hugard omgevormd, waardoor de naam "Hoegaarden " is ontstaan (zie hierover ook Geschiedenis van Hoegaarden, door Pr. Vander Velpen blz. 14).
Anderzijds duidt "cohorte" op Romeinse soldaten, want een cohorte was het tiende gedeelte van een legioen voetvolk.
En ten slotte, waarom zou "motte" geen "tomme" kunnen betekenen, waaronder de overste begraven werd, namelijk de "tommen van Elst" (in de Cluys beneden die tomme).

Dan gaat het verhaal verder:

"Zijn vrouw, door een groot verdriet aangegrepen, wilde dicht bij het graf van haar man haar leven eindigen. Zij kwam met haar zeven zonen en vijf dochters over zeven hoge bergtoppen en vijf brede waterlopen, vanuit en ver verwijderd en zonnig land (waarom niet Italie ?). Dicht bij de laatste rustplaats van haar echtgenoot liet zij haar woning bouwen en ook een bidsteen oprichten".

Zou dit de Romeinse villa niet kunnen geweest zijn, gelegen in de Cluys en genaamd Villa van de weduwe (Hu)gonius, van waar Villa Hugardis enz... (zie andermaal Geschiedenis van Hoegaarden, door Pr. Vander Velpen).
De bidsteen die zij liet oprichten, was misschien de bidplaats van Elst, waar later de kapel van OLV van Troost ontstond, en waar de weduwe troost vond bij het aanbidden van de Romeinse Goden.

"De eenzame vrouw leefde daar in haar huis in de kluis als een kluizenaar. (zodat de naam "Cluysveldt" misschien om deze rede aan het domein werd gegeven). Na haar dood werd zij bij haar echtgenoot bijgelegd (dus ook in de tommen van Elst ?). Haar kinderen waren allen getrouwd en hadden zich elk op een andere plaats in de omgeving gevestigd, Hocksius te Hoksem, Rommeus te Rommesom en zo verder en zo verder al de anderen over de verschillende gehuchten verspreid".

Twijfelachtige namen, maar misschien niet van alle waarheid ontbloot.

"En al deze kinderen hadden op hun beurt kinderen en kleinkinderen, die in de streek waar hun voorvader Gonus was begraven, bleven wonen en het ontstaan gaven aan Hoegaarden en zijn gehuchten". (moeilijk te bewijzen, maar even moeilijk te weerleggen).
Tot daar de overgeleverde legende.

De Kluizenaar van 't Nieuwhuys

Een andere legende over "kluizen" en "kluizenaars" te Hoegaarden, kennen we uit de verhalen van het Nieuwhuys. (niet pas bedacht, maar reeds jaren lang kenbaar gemaakt.
Zij luidt als volgt:

"Ten tijde dat geesten en spoken in het Nieuwhuys hoogtij vierden, wilde niemand nog in het huis wonen, zodat de oude afspanning verlaten en bouwvallig werd. Toen kwam een verdwaalde kluizenaar door het dorp, die een onderkomen zocht voor de nacht. Overal werd hem de deur gewezen, tot wanneer hij de oude woonst betrad en er een schuilplaats vond tegen rovers en booswichten, die toen de wegen onveilig maakten. De kluizenaar vestigde er zich en bereidde er helende kruiden om aan de kost te komen. Hij kookte de kruiden in een geheim bronwater, dat in de kelders van de oude afspanning opborrelde. De geesten hadden hem de bron aangewezen. Deze zou ontsprongen zijn uit een ondergrondse vliet die door de H. Magdalena op het Madelonsveld in de Walenstraat ontstoken was, met de woorden: "Water Gods, baart Uw baan naar het dorp en bevrucht de huizen door de voorzienigheid aangewezen, laat op uw weg bronnen opborrelen om goede en slechte tijden aan te kondigen."
Deze vliet kreeg de naam van "Madelonsvliet" en zou gevloeid hebben langs de Walenstraat naar de kerk toe, via het Arendsnest en het Kapittelhuys, en verder afwaarts de Pastorijstraat, onder de Paradijshoeve, het Pastoorshuis en langs de Tommestraat onder de Cruysblock naar de oude afspanning toe, waar de vliet zich splitste in een arm naar de Gete en een andere naar de Beek. (zie hiervoor Familieschoon art. 227).

Het water schonk een helende kracht aan de kruiden en van overal kwamen kranken en zieken bij de kluizenaar de heeldrank halen. Doch niemand durfde de kelders betreden, waarvan gezegd werd dat de kluizenaar er met de geesten een geheim verbond had gesloten.

Op zekere dag verscheen er een verjaagde en vrome edelman die een schuilplaats zocht om aan zijn vijanden te ontsnappen. Waar zou hij een beter schuiloord kunnen vinden dan in de door iedereen gevreesde spookkelder van de kluizenaar. Deze laatste ontfermde zich over de vluchteling en bood hem zijn gastvrijheid aan. Elke nacht ontving de edelman er het bezoek van een witte dame, die hem voedsel bracht. Zij bereikte de schuilplaats langs geheime gangen die ver in het veld uitkwamen. Waren dit misschien de gangen door de Madelonsvliet gebaand ? Maar tijdens een duister winternacht werd de dame door een paar booswichten gevolgd, die alzo de schuilplaats van de edelman ontdekten.
Zij hadden het op zijn leven gemunt en smeedden een snood plan. Wild sprongen zij op hun slachtoffer toe en brachten hem om het leven. Een van de moordenaars sloeg ook de dame ten gronde, maar op datzelfde ogenblik richtte zij zich weer op en veranderde in een witte engel, de H Magdalena. Onder haar voeten borrelde de bron op, waarvan het water zich rood kleurde met haar bloed.
Door angst aangegrepen, sloegen de booswichten op de vlucht doch alle uitgangen waren versperd door spoken en geesten in engelengewaad die van uit een geheime spelonk waren te voorschijn gekomen.
De kluizenaar door al dat lawaai gewekt, kwam de kelder-trap af en zag het gebeuren.
Met bovennatuurlijke kracht greep hij de twee moordenaars vast en wierp hen in de vergeetput, waar zij een gruwelijke dood stierven.
Vanaf toen kwamen mensen naar het mirakeloord en wierpen offeranden in de put ter ere van de patrones der verliefden".

In de Geslachten werd beweerd dat de edelman niemand anders was dan de verczen legeroverste Gonus en de witte dame zijn echtgenote.

Zuivere legende, verzinsels, of niet ?

Gonus uit de Bierkluis

Verder is het ook bekend dat een Gonus van Molle, eerste Hoofddeken van de Hoegaardse Brouwersgilde, en die in het Nieuwhuys woonde, in de kelders van zijn huis een bierkapel had ingericht, waar de rituele bierkultus werd hoog gehouden. (zie Alpaidis nr. 51 & 52).
Bij de Geslachten werd deze bierkapel "de biercluys" geheten, wijl Gonus niet van Molle, maar wel van (der) motte werd genoemd en in betrekking gebracht met de legeroverste Gonus die onder de motte van Elst begraven werd en eerst als achtervolgde edelman herrees en vervolgens als "bierpriester" van de kelder- of bierkluis.

Tot zover al wat legenden betreft.

BROUWERIJ " DE CLUYS "

En tenslotte heeft Hoegaarden ook een Brouwerij die de naam " Cluys " draagt.
Daar worden door Pieter Celis, Grootmeester van "die Edele Orde vanden Moutstock" de Hoegaardse wonderbieren gebrouwen.

Tussen deze bieren bevindt zich het "MILLENNIUMBIER " in 1980 gelanceerd ter gelegenheid van het 1000 jarig bestaan van het Hoegaards Kapittel.

En dat prestige bier draagt de naam:

" K L U I Z E N A A R "

gelukkige keuze die de reeds zo rijke "kluizenlegenden" nog aanzienlijk aanvult.

P. Celis hartelijken dank voor deze wonderbieren, harte lijken dank voor de KLUIZENAAR.

+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+

ALPAIDIS

Had Alpaidis het ooit kunnen vermoeden,
Ze had het nageslacht kunnen behoeden
Voor heel wat gewouwel en onzinnig kabaal
Over Hoegaard's Kapittel en zijn ontstaan.
Ze had dan voorzeker klaarder omschreven
Al de bijzonderheden uit haar leven.

Hoe het is geschied of hoe het is verlopen
De grote dame is nu door ieder gekend.
Plots terug uit het verleden opgedoken,
Dank zij het museum 't Nieuwhuys in 't licht gesteld,
" so wat " duizend jaar later en zonder schroom,
pronkt zij als ware stichteres op de troon.

O U D E T E S T A M E N T E N U I T
H E T P A R O C H I E A R C H I E F
V A N H O E G A A R D E N

door Ambassadeur L. Borremans
vervolg

T. 91. TESTAMENT van Elijsabeth Clijns, vrouw van Jaecq Ermegaes (14-6-1674)

Haar man krijgt twee dagmalen land "indien hij quame in noodt", die zij samen hebben gekocht.
De rest gaat naar hun kinderen.
Getuigen: Lambrecht Bormans, deken van het kapittel van Hoxem en Hendrick Del Buch.
Gemaakt te Hoxem door Pastoor Vanden Putte.

T. 92. TESTAMENT van Maeijken Sweerts (gedeeltelijk bewaard).

Broeder Wauther Sweerts kwijt ze schuld van geleend geld.
Maakt aan haar vuntpeter Marie Anna Du Mont, dochter van Jean Du Mont een rente van 50 guldens en 12 st. die zij heeft ten laste van dezelfde Jean Du Mont.
Erfgenamen zijn haar twee broeders Wouter en Jan Sweerts, samen met Everaet Panus, zoon van Catlijn Sweerts, haar zuster zaliger.
Getuigen: Matthijs Riems en Joannes Kauters.
Gemaakt door pastoor J. Vande Putte.

T. 93. TESTAMENT van Margriet De Welde, weduwe van wijlen Niclaes Neuteleers (22-3-1676)

Haar zuster Geertruyt krijgt "een calf oude omtrent één jaar". Haar oom Jan Vinx krijgt "haere koey" maar hij moet zorgen voor de uitvaart en de begrafenis.

Alle andere meubelen zullen openbaar verkocht worden evenals hun bomen "soo opgaende als trunck boomen" die haar toebehoren uit hoofde van haar man zaliger en die staan langs de beek bij het half bunder en deels in het blok bij het huis te Schoor.
De opbrengst zal door Jan Vinx gebruikt worden om de schulden van de kerkrechten van haar man zaliger te betalen en andere kleine schulden zoals aan een zekere man uit Vissenaken: 4 gulden per jaar, drie jaren en sommige andere. Er zullen nog verkocht worden tot profijt van Jan Vinx: 50 of 60 .... (lange?) houten met nog twee planken. Hij krijgt eveneens het "jongstcalf, hoy, koren, stroy en diergelijcke, de koey bestieringe aengaende".
Haar vader Lambrecht Dewelde is haar algemene erfgenaam.
Getuigen: Mr Jan De Moulin en Philip Rondlé.
Gemaakt door Pastoor J. Vanden Putte in het huis van haar vader Lambrecht Dewelde onder de parochie van Hoegaarden op het Schoorbroeck.

T. 94. TESTAMENT van Hendrick Finouls en Catlijn Van Herbergen (29-7-1676)
==========

Maken aan mekaar een half bunder land gelegen omtrent het "eycsken", reg. Librecht Tilemans en Peeter Sweerts.
Erfgenamen hun zeven kinderen.
getuigen: Gierard Van Ex en Jan Tilemans.
Gemaakt te Houtem door pastoor Vanden Putte.

T. 95. TESTAMENT van Hendrick Houmblé, man van Anna Losson (22-8-1676)
==========

Hij maakt aan zijn vrouw een half dagmaal land gelegen aan de "bossestraat", reg. de kapel van Houtem, + 12 roeden land gelegen in Lummedel, reg. Jean Michau. Dit voor haar onderhoud en dat van haar kinderen "in cas van nood"
Erfgenamen: hun kinderen
Getuigen: Berthel Houccourt en Geertruyt Houmblé " ter cause daer geen ander manspersoon te becomen en was door objectie van de sieckte".
Gemaakt te Nerm door pastoor Vanden Putte.

T. 83 TESTAMENT van Mr Paschier De Kinden en van Marijken Hermans (29-7-1671)

==========

Zij maken aan mekaar, als één kwam te sterven vooraleer hun kinderen waren "in staet gestelt", volle macht over 50 Rg. erfelijk die zij hebben op het huis en de goederen van de erfgenamen wijlen Willem de Welde te Rommersom. Maar het geld moet dienen tot profijt en "uytstellinge tot staet dieselve kinderen".
Erfgenamen zijn hun vier kinderen.
Getuigen: Heer Jaques De Vivier en Peeter Sweerts
Gemaakt door pastoor J. Vande Putte.

T. 84 TESTAMENT de Jean Bourgois (29-9-1671) (Frans)

==========

Zijn huis gelegen te Torrebais naast de kerk gaat naar Matthijs Van Brussel.
.....deniers aan de kerk van Hoegaarden om voor zijn zielerust te laten bidden.
30 guld. BB aan de pastoor van Hoegaarden.
Zijn nicht, dochter van Catharine Bourgois krijgt een dagmaal land gelegen te Lougvaulx.
Al de rest gaat naar zijn erfgenaam: Matthijs Van Brussel.
Getuigen: Mre Jean de Mollin en Hendrick Nijs
Gemaakt in zijn huis te Bost door Joannes Van Volsum, pastoor van Overlaer.

T. 85 DONATIE INTER VIVOS tot behoef der kercke van Hougaerden, op den naervolgenden last ende conditie: Om ten eeuwigen daege jaerlijcx gecelebreert te worden eene misse van Requiem tot laeffenisse vande sielel van Cornelis Lambiets ende Catherina Ralies, overleden;(10-3-1672)

==========

Sr Reynier Assels, koopman te Brussel geeft aan J. Vande Put en Heer Lambertus Van Herbergen, kerkmeester, hofstede, appenditien en toebehoorten, genoemd het Hoochuys reg. s' Heerenstraete, d'erfgenamen Jacques Van Herbergen, Mr. Jan Hermans ende het Kerckhof van Hougaerden, erve van Cornelis Lambiets en Catharine Ralies. Zij mogen het verkopen en het geld houden voor een jaarlijkse mis en de penningen die overschieten boven "d'aelmesse der voors. jaerelijc autaer van St. Gorgonius in het seychoor.
Petrus BOM, notaris te Brussel.

T. 86 TESTAMENT van Jacques Du Vivier, vicarius van Hoegaarden, "sieck liggende ter bedde van seker quetsure " (2-8-1672)

==========

Zijn erfgenaam universeel is zijn vader Bartholomeus Du Vivier.
Hij geeft drie pattacons eens tot sierraad van het altaar van O.L.Vrouw, die hij moet hebben van Mijnheer Copis, kanunnik te Hoegaarden.
Getuigen: Lambrecht Van Herbergen en Meester Paschier de Kinder.
Gemaakt door J. Vande Putte.

Bijvoegsel:
Op dezelfde dag en voor dezelfde getuigen verklaart hij dat hij de volgende geldsommen nog moet krijgen van:
Mijnheer Copis, kanunnik, ter cause de deserviture sijnde prebende tot St. Jansmisse 72,3 pattacons;
idem van de prebende van mijnheer kanunnik Berrandi ter cause van twee jaren de deserviture sijnder prebende alle jaren 25 pattacons volghens d'ordonnantie van het Capittel niettegenstaande dat de Lieutenant Zacharias Van Montenaecken hiertegens murmureert, ende legeert niet meer te betalen als 20 pattacons ende dat voor de jaren 71 en 72.
Vervallende St. Jansmisse, 50 pattacons. Item van het jaar 70 verklaart hij maar ontvangen te hebben 45 guldens.
Item van Mijnheer kanunnik Luysterborgh voor idem;
6 pattacons s' jaers.
Item uit de prebende van de Heer kanunnik Steynier sijn hem declarant getaxeert: 6 pattacons s' jaars, dat hij comparant voor alle de jaren dat de heer Steynier de selve prebende heeft genoten gehad, maar en heeft ontvangen gehad de som van 5 pattacons eens.
Item staat nog te rekenen met Mijnheer kanunnik Verhoutert omwille van idem ordonnantie als vooreen .....(opengelaten)
Guillam Seret te Gobbertoungh: 10 gulden, er cause enige goederen die hij als beneficie tot Melain is houdende, zonder het lopende jaar daar hij dan schuldig is 30 guldens.
Hij declareert verder dat de registers en papieren met zegel van het kapittel berusten in zijn kist staande te Leuven in het huis van Andries de Kinder, sijnde daer gesatueert uit ordonnanteiende gebiedt der heeren canonieken daar hij nog liggende de registers van de prebenden van de heeren Berch ende Tombeur, gelicht uyt de handen van Jouffrou Broyers. Hij heeft ook nog 10 pattacons gelegateerd aan de kerk van Hoegaarden door wijlen kan. A Lapide, scholaster van de kerk, hem in handen gesteld bij Mijnheer Betho.
Als er nog iets is zal het kapittel hun de restanten doen betalen.

wordt vervolgd....

KULTUUR KRANT

bijlage van ALPAIDIS
tijdschrift voor heemkunde
't nieuwhuys museum

K U L T U U R K R A N T
nummer 14

- een uitgave van de Kultuurkring 't Nieuwhuys

- bijvoegsel van Alpaidis nr. 59

DE HOEGAARDSE KUNSTGALERIJ

Op zaterdag 28 juni 1980 om 17 uur, ter gelegenheid van de braderij en om initiatief van het Nieuwhuys-museum gaat de officiële openstelling door van:

" DE HOEGAARDSE KUNSTGALERIJ "

In deze kunstgalerij krijgt elke kunstenaar, die een werk over Hoegaarden heeft vervaardigd een Ereplaats.

Deze galerij vormt de spiegel van het Hoegaards Openluchtmuseum.
Deze galerij is een blijvende tentoonstelling, welke door de bezoekers zal kunnen bezocht worden.

We doen dan ook een oproep aan alle kunstenaars, die een werk over Hoegaarden hebben vervaardigd, zich kenbaar te maken, om alzo hun ook een plaats te geven in onze kunstgalerij.
Gelieve kontakt op te nemen met:
Etienne Grooten
Leuvenselaan 419 Tienen
Tel. 817235

Dit is eveneens een aktiviteit in het kader van de "HOEGAARDEN 1000" viering

DE VLAGGEN IN 'T NIEUWHUYS

Toen het Museumbestuur de beslissing nam om vanaf 1980 de vensters van 't Nieuwhuys te bebloemen en te bevlaggen, in het kader van Hoegaarden 1000, gaven twee verenigingen dadelijk hun toelating tot het gebruiken van hun vlaggen bij speciale gelegenheden.
Dit waren:

- De Vriendenkring der Oudgedienden WO I & II, afd. Hoegaarden, voor wat betreft de Belgische driekleur.

- De Confrerie der V Geslachten van Hoegaarden, met de 5 gildebanieren:
  Gulden Lelie (geslacht Van Nerum)
  Groene Klaver (geslacht Hubert Sweerts)
  Zilver Zwaard (geslacht Hoebancx)
  Zwarte Merel (geslacht Servaes Sweerts)
  Zilvere Struisvogel (geslacht Struys)

Uit sympathie tegenover het museum werd dit voorbeeld spoedig opgevolgd door volgende vlaggen:
- Nederlandse Kultuur Gemeenschap (geschonken door haar Voorzitter dhr. R. Boel op 2 feb. 80 bij de opening van het Codiciljaar)
- Millenniumvlag van het Prinsbisdom Luik (ontvangen op 1 mei 1980 vanwege dhr. Renson, Secretaris Generaal van het Millenniumkomitee Luik).
- Banier "der Edele Orde vanden Moutstock" (geschonken op 3 mei 80 door dhr. J. Orban, afgevaardigde van het Millenniumkomitee Luik).
- Millenniumvlag van de stad Brussel (geschonken op 10 mei 80 door dhr. Van Halteren, Burgemeester van Brussel).

Anderzijds zijn nog volgende vlagschenkingen voorzien:

- Millenniumvlag van Hoegaarden, op 13 september '80
- Vlag van de Verenigde Staten van Amerika (door Nato)
- Vlag van de Belgische Zeemacht (door Admiraal Duynslaeger)
- Vlag van Rumigny (september 1980)

Al deze vlaggen en banieren zullen volgens een bijzonder opgesteld vlaggereglement, ten gepaste tijden, volgens de voorziene normen, bij speciale gelegenheden worden uitgehangen.

A L P A I D I S S T O E T

Enkele oppervlakkige tips voor de samenstelling van een historische stoet, ter Ere van Gravin Alpaidis, die met of zonder praal en vatbaar voor verdere ontplooing en verbetering, door de gemeente misschien kan ingericht worden en waaraan het museum en vele andere verenigingen, graag hun medewerking willen verlenen tot grotere luister van Hoegaarden.

DEEL I: Opening

1. Ruitergroep
2. Muziekmaatschappij
3. Vlaggen en overheid
4. Hoegaarden de 1000 jarige (wapenschild enzomeer)

DEEL II: Gravin Alpaidis

5. Haar geboorte en afkomst
6. Haar leven (echtgenoten en kinderen in het Hoegaards castrum)
7. Haar schenkingen (Brunengeruz) en stichtingen (kapittel)
8. Vertrek en verblijf te Waulsort
9. Notker, de Kapittelheren en de eerste kerk

DEEL III: 10 eeuwen geschiedenis

10. De slag van 1013 (sijmbolische voorstelling
11. De Keure van 1289 (overhandiging)
12. De gehuchten en de Cuype
13. De Regentie en oude Vroedschap
14. Het Enkwest van 1410
15. Wijnboeren en Bierbrouwers (Brouwersgilde, tolmiseries & Keizer Karel's tussenkomst)
16. Landbouw en Houthandel
17. De dorpswacht (Hand- & Kruisboogschutters)
18. Verenigingsleven (gildeleven enzomeer)
19. De dorpstwisten van 1749
20. De Revolutietijd met voorspel
21. Hoegaarden vanaf 1830 (vrijwilligers 1830, de strijders 14/18 en 40/45

DEEL IV: Het huidige Hoegaarden

22. De industrie (suiker, brouwerij enz...)
23. De vooruitgang
24. De bekroning "Vrede en Voorspoed"
25. Het geluk Hoegaardier te zijn (slotwagen)

+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+

WAAROM EEN TENTOONSTELLING "150 JAAR ONAFHANKELIJKHEID" ?

Eerst en vooralom de 150ste verjaring te herdenken van de septemberdagen van 1830 en bijzonderlijk om deze gebeutenissen in het kader te stellen van Jean François Pierre Christiaens, Burgemeester van Hoegaarden, die zich als vrijwilliger meldde, om de Hollanders uit het land te helpen verjagen en aktief deel nam aan de gevechten bij Leuven en Antwerpen, waar hij in de strijd gekwetst werd.

Vervolgens uit eerbied voor het Belgisch Vorstenhuis en in dit geval ter gelegenheid van de 50e verjaring van Koning Boudewijn onze enige en wettige Vorst, rechtstreekse afstammeling van Gravin Alpaidis.

Ook om een diepe hulde te brengen aan de vele slachtoffers, militaire en burgelijke van de 18 daagse veldtocht en aan het Belgisch leger, dat onder zijn bevelhebber Leopold III, 40 jaar geleden, tegen een geweldige overmacht meer dan zijn plicht heeft gedaan.

En tenslotte omdat al deze gebeurtenissen samen vallen met het 1000 jarig bestaan van het Hoegaards Kapittel en het 15 jaren Museumleven.

De Heemkundige Kring van Landen (via Kol. Delameillieure) en Velpeleven (via dhr. Alfons Nijs) hebben hun samenwerking toegezegd aan het Nieuwhuys - Museum, voor deze tentoonstelling, die zal doorgaan van 21 juni tot 31 augustus 1980.

MODELBOUW : WAT ???????

De laatste jaren werd een nieuwe wijze van vrijtijdsbesteding erg populair: modelbouw, m.a.w. de bouw van modellen op schaal.
Als onderwerp dienen meestal vliegtuigen, tanks, interieurs, historische figuren, ruimtetuigen en alle moderne verkeersmiddelen.
Het is de bedoeling van elke modelbouwer om deze gegevens uit de realiteit op een zo nauwkeurig en natuurgetrouwe manier weer te geven in de door hem zelf gekozen schaal.

Er dient ook vermeld te worden dat de modelbouw een grote rol speelt in de technische ontwikkeling van onze tijd, ook grote militaire operaties worden vrijwel steeds op schaalmodellen voorbereid.

Oorspronkelijk werd er vooral in hout en lichte metalen gewerkt, tegenwoordig hebben gespecialiseerde fabrikanten kant en klaar bouwdozen op de markt gebracht in kunststof, meestal plastic.
Het volstaat nochtans niet dat de modelbouwer de onderdelen uit de diverse kits zomaar samenvoegt.
Hij dient in naslagwerken, vaktijdschriften en musea alle gegevens te verzamelen over het levensgrote origineel, teneinde alle details zo exact mogelijk weer te kunnen geven.
Bovendien dient alles op schaal te gebeuren. Fouten van 1/10 millimeter worden door echte modelbouwers niet geduld. Voor de gespecialiseerde modelbouwer dienen de bouwdozen slechts als een zeer rudimentaire basis voor hun creaties.
Van een modelbouwer wordt veel geduld, handigheid en zin voor detail gevraagd, alhoewel hier de aanleg ook weer een grote rol speelt.
Men mag hier niet uit het oog verliezen dat iedere goede modelbouwer terecht een kunstenaar genoemd mag worden.
Spijtig genoeg wordt deze kunst nog steeds niet naar waarde geschat.
Iedereen kan echter met veel goede wil en een enorm doorzettinsvermogen een vrijwel behoorlijk peil in deze hobby bereiken, iedere wielrenner is ook geen Van Steenbergen of Merckx.

Het is dan ook niet te verwonderen dat er clubs ontstonden.
Een onder hen is de " MODELBOUW CLUB TIENEN ", waarvan het sekretariaat gevestigd is in Bunsbeek.

Aspirant-modelbouwers kunnen via deze club met expert-modelbouwers contact opnemen omzich verder in hun hobby te bekwamen.

De Modelbouw Club Tienen (M.C.T.) komt iedere VIERDE ZATERDAG van de maand bijeen in haar eigen lokaal dat zich bevindt in het Rood Paard, Grote Markt 42 te Tienen. De vergaderingen hebben plaats in de voormiddag van 9 tot 12 uur.

De club heeft een goedgevulde bibliotheek tot haar beschikking waar vakwerken over modelbouw door de leden kunnen uitgeleend worden.
Het lidgeld bedraagt 200fr en onder de 18 jaar 100fr.
Het tweede lid uit eenzelfde gezin betaald slechts 100fr. ongeacht zijn leeftijd.

De club geeft ook een driemaandelijks tijdschrift uit over modelbouw. Dit tijdschrift wordt door de leden zelf samengestelt en ieder lid krijgt dit boekje gratis aangeboden.

Voor meer inlichtingen en kandidaat modelbouwers nemen best contact op met:

ERIC MATHUES
Vlaasstraat 10
3301 BUNSBEEK (Glabbeek-Zuurbemde)
Tel. 016/77 76 98

MEDEDELINGEN MEDEDELINGEN MEDEDELINGEN

Tentoonstelling te Leuven

Het Nieuwhuys-Museum stelt tot 20 juni '80 tentoon in het Van Humbeek-Piron Museum, mechelsevest te Leuven (achter de Tuinbouwschool) onder het thema:

" HOEGAARDEN 1000 "

Deze tentoonstelling gebeurt in het kader van het verbond voor Heemkunde van Vlaams Brabant en waaraan 14 verenigingen deel nemen.

Verrijking van het Archief

Uit eerbied voor de werking van het museum schonken de nakomelingen van een oud uitgeweken Hoegaards geslacht hun familie-archief aan de Studie- en Navorsingscommissie van het Nieuwhuys, die het op haar beurt na kopyname, en bij toelating van de schenkers, afstond aan de Confrerie der V Geslachten.
Deze schenking gebeurde in het kader van "Hoegaarden 1000".
De Akte van afstand werd ondertekend op 20 maart 1980.

Tussen de akten bevinden zich zeer interesante documenten over Hoegaarden tussen de periode 1789 en 1830.

Grondbelastingen van het jaar V

De V Geslachten van Hoegaarden en meteen de Studie- en Navorsingscommissie van 't Nieuwhuys-museum kwam via Ridder de Fontigny uit Parijs in 't bezit van een ingebundeld werk over de aangifte van grondbezit te Hoegaarden in nov. 1796.
Deze oude oorkonden geven ons tal van inlichtingen over de eigendommen van onze voorouders, de ligging van hun huizen en de betaalde taksen.
Na inzage door het Algemeen Rijksarchief van Brussel zullen wij de inhoud langs Alpaidis publiceren.

Verzusteringsakte

Ter gelegenheid van de viering van het 15 jarig bestaan van het Museum werd tussen deze vereniging en de V Geslachten een verzusteringsakte ondertekend.

Ter bekrachtiging van deze akte maakten de Geslachten bekend, dat zij vanaf heden hun volledig familie-archief (met uitzondering van het privaat deel) volledig open stellen voor de Studie- en Navorsingscommissie van het Nieuwhuys-Museum.

Deze beslissing werd genomen als bewijs van vertrouwen en erkentelijkheid vanwege de Geslachten ten opzichte van hun oud Gildehuis.

MUSEUMSHOP MUSEUMSHOP MUSEUMSHOP

- Witboek Hoegaarden 1000	150 fr.
- De Burgemeesters van Hoegaarden	80 fr
- EEUWENKALENDER	120 fr.
- Hoegaarden en zijn Palmprocessie	30 fr.
- Geschiedenis van 't Nieuwhuys	30 fr.
- Het Rusthuis van Hoegaarden	35 fr.
Stamboom " Dotremont "	500 fr.
- Museumgids van het Vlaamse land	80 fr.
- Map met 8 pentekeningen over Hoegaarden (tweede reeks in voorbereiding)	100 fr.
- Prentkaarten over Hoegaarden	5&10fr.
- Alpaidisfanion (voor auto)	40 fr.
- Badge Hoegaarden (voor blazer)	120 fr.
- Internationale badges	25 fr.
- Museumklevers	15 fr.
- Folkloristische pop Hoegaarden	120 fr.
- Fetish pop Hoegaarden	50 fr.
- Notker's zegel	100 fr.
- Zegelreproductie Hoegaarden 1616	50 fr.
- Grondplan Hoegaarden	50 fr.
- Gestempelde postkaarten (speciale datumstempel)	10 fr.

Dit alles is te bekomen in 't Nieuwhuys-Museum

AKTIVITEITENPROGRAMMA JULI AUGUSTUS SEPTEMBER 1980

21/6 tot 31/8 Tentoonstelling
" 150 Jaar Onafhankelijkheid"
vooropening op 21/6 om 17 uur door Kolonel Siraux, Bevelhebber van het Adm. Bon/MLV, in het bijzijn van officieren van Land-, Lucht-, Zeemacht en Rijkswacht en van de Directeur-Generaal van het Burgelijk Algemeen Bestuur van Landsverdediging.

21 juni Uitgave "De Burgemeesters van Hoegaarden"

28 juni Braderij - Handelaarsbond
Openstelling " HOEGAARDSE KUNSTGALERIJ"
Uitgave: "EEUWENKALENDER"

Plechtige opening om 17 uur.

6 juli Reis naar RUMIGNY
Dorpje in de franse ardennen.
Vertrek om 6;45 aan het museum.
Met medewerking van:
- De V Geslachten van Hoegaarden
- Die Edele Orde vanden Moutstock
- De Klupdansers
- VTB VAB Hoegaarden

12 en 13 juli Hoegaardenkermis
Geleide wandelingen op aanvraag

19, 20 en 21 jul. Hoegaarden kermis
Geleide wandelingen op aanvraag.

13/9 tot 5/10	Tentoonstelling "Alpaidis - Hoegaarden 1000" vooropening op 13/9 om 17 uur, in aanwezigheid van talrijke personaliteiten. Uitgave " Hoegaardse Karolingers"
13 september	Voorstellen Millenniumvlag Hoegaarden
20 september	Verzustering met RUMIGNY Aankomst en ontvangst van de delegatie uit Rumigny. Allerlei acti viteiten
21 september	Verzustering met RUMIGNY (2de dag) Ondertekening van de verzusteringsakte tussen 't Nieuwhuys Hoegaarden en de Kultuurkring Rumigny. Allerlei acti viteiten.
26 september	Navy - day Ontvangst Admiraal Duynslaeger. Plechtigheid in het Kader "HOEGAARDEN 1000".

In de maand september uitgave van een tweede map met 8 pentekeningen over Hoegaarden door de Heer Bruyninckx uit Tienen.

Eveneens in september uitgave van een speciaal Bondsnummer VTB over Hoegaarden.

+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+°+

Acte de Jumelage

En la Mairie de la bonne commune de Rumigny, le six juillet mil neuf cent quatre-vingt, à l'occasion du Millénaire du Chapitre de Hoegaarden, fondé par la Comtesse Alpaïdis, épouse du Comte Godefroy I, Seigneur de Rumigny,

-Nous, Michel Lemaire, Président de l'Association Culturelle et de Loisirs de Rumigny,
-et Nous, Hubert Van Nerum, Président du Musée "'t Nieuwhuys„ à Hoegaarden, ont établi ce protocole d'amitié en proclamant le jumelage de nos deux bonnes institutions, en vue de promouvoir des relations permanentes et des échanges d'ordre culturel, touristique et social, intéressant l'ensemble de nos membres et de leurs amis.

Par le même, nous déclarons solennellement, au nom de nos deux associations, notre ferme volonté de respecter les principes de la chartre des sociétés jumelées, afin de développer la compréhension, le respect mutuel et l'amitié entre les gens de Rumigny et de Hoegaarden, ouvrant ainsi la voie à l'entente complète entre nos deux peuples.

En foi de quoi:
-Nous, Président de l'Associations Culturelle et de Loisirs de Rumigny
-et Nous, Président du Musée "'t Nieuwhuys„ à Hoegaarden, avons apposé sur ce parchemin, notre signature et le sceau de nos deux institutions.

Ont signé avec nous,
Madame Augusta Borgnet, MAIRE DE RUMIGNY

Monsieur André Hettich, MAIRE-HONORAIRE DE HOEGAARDEN

